

Alkmadders

Oude Wetering, 1914

Alkmadders

26^e jaargang
Juni 2009, nummer 106

**Kwartaaluitgave van de
Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980**

Redactie:

T. van Dijk-Spruit, Onelplein 8,
2371 EZ Roelofarendsveen (3315295)
G.J.M. van Beek, Fransche Brug 18,
2371 BE Roelofarendsveen (3313777)
J.W. Kret, Anemonenstraat 1,
2371 GM Roelofarendsveen (3312839)
J. Cozijn, Galgekade 2 aC26,
2371 EL Roelofarendsveen
Verspreiding en klachten daarover:
Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (3314706)
Adreswijzigingen kunnen worden
doorgegeven aan de penningmeester:
jgm.rietbroek@planet.nl.

Losse nummers van de "Alkmadders" zijn
voor € 2,50 verkrijgbaar in het Historisch
Centrum, Saskia van Uylenburchlaan 22,
Oude Wetering (telefoon 071 - 3312168).
De uitgave "Alkemade in oorlogstijd" is
verkrijgbaar voor € 2,80.
De Alkmadders per post toezenden kost €
6,- per jaar extra.

Het Historisch Centrum is geopend op
zondagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur en
op dinsdagmiddag van 13.30 tot 16 uur.
In de maanden **juli en augustus** en op 1^e
Paasdag, 1^e Pinksterdag en 1^e en 2^e Kerst-
dag is het centrum gesloten. Op 2^e Paasdag
en 2^e Pinksterdag is het centrum wel open.

De minimumdonatie bedraagt € 12,50 per
jaar te voldoen op bankrekeningnummer
3011.09966 van de penningmeester van de
stichting.

Contactpersoon van het bestuur:

Mevrouw A. van Wieringen, Zwarteweg 6,
Oud Ade (tel. 071 5018326)

Postadres van de Stichting:

Saskia van Uylenburchlaan 22,
2377 CE Oude Wetering.

E-mailadres:

info@oud.alkemade.net

Internetaansluiting:

www.oud.alkemade.net

Niets uit deze uitgave mag worden verveel-
voudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, microfilm of op welke
andere wijze ook, zonder voorafgaande
toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van de redactie	pag. 1
Is Roelof Arend gevonden?	pag. 2
Het beste paard struikelt weleens	pag. 3
Oproep: materiaal thema 'de verdwenen middenstand'	pag. 4
Zoekplaatjes	pag. 5
Wandeling door Alkemade, deel 5 (slot)	pag. 6
De echte mannen uit de jaren 50 in Rijpwetering	pag. 13
De familie Huigsloot heeft een vraag aan de lezers	pag. 15
Een Romeinse muntschat in De Aa	pag. 16
De families LOS en DE GRAAF leveren BN-ers	pag. 17
Een historisch timmerbedrijf aan de Zwarteweg	pag. 18
Schenkingen	pag. 19
De Jonge Diender (gedicht)	pag. 20
Wat herinnert nog aan de veiling E.M.M.?	pag. 20

Deze uitgave

Deze uitgave staat een beetje in het teken van de 'strijd' in West Alkemade welk dorp de in de Hertogspark gevonden strijdbijl mag opbergen. Met de artikelen over de echte mannen van de Rip en de vondst van Romeinse munten en het aannemersbedrijf Melman/Vrijburg in Oud Ade gaan wij ook terug in de tijd, al liggen er eeuwen tussen de drie onderwerpen.

Met het vijfde deel van de wandeling sluit Gerard van der Meer zijn wandeling door Alkemade af. Er wordt bekeken of het mogelijk is de wandelingen in een boekje te bundelen.

ER IS DIT JAAR VEEL TE VIEREN !!

Het is ons opgevallen dat in de tweede helft van 2009 nogal wat jubilea zijn.

We hebben er een aantal uitgevist, zoals:

Harry van Veen opende in oktober 1984 zijn **BUREAU VOOR ARCHITECTUUR** in Zuidweg 5a te Rijpwetering. Zoals bekend heeft hij zijn bureau tegenwoordig in Kerkstraat 10 te Oude Wetering. Hij viert dus zijn 25-jarig zelfstandig ondernemerschap.

Op 2 november 1984 startte de **weekmarkt** op het parkeerterrein aan de Schoolbaan met '27 kramen boordevol voordeel' onder de naam Alkemarkt. Dus een 25-jarige!

De 'Vakkers' kunnen deze zomer eveneens de feestvlag hijsen, want de **Vakantiespelen** worden dit jaar voor de 40^e keer georganiseerd.

BADMINTONCLUB APOLLO heeft goede reden om rondom 17 november a.s. festiviteiten op touw te zetten voor het 40-jarig bestaan van de club.

Wat 25 jaar geleden de deuren ontsloot voor een officiële opening was **Huis ter Veen**, Westeinde 81, het hotel-pension van de familie Lempers. Deze opening verrichtte burgemeester Joop Wagenaar, die er als eerste burgemeester zelf nooit heeft gewoond.

Is Roelof Arend gevonden?

De redactie heeft contact gezocht met de amateurhistoricus Piet van der Plas, nu wonende in Voorschoten.

De heer Van der Plas heeft tot zijn 18e jaar in Roelofarendsveen gewoond. (Van wie hij er één is, laten we buiten beschouwing.)

Hij was bereid om bij gelegenheid een artikel te schrijven in ons blad. En zijn eerste artikel is meteen raak: het lijkt erop dat hij Roelof Arend in de archieven heeft gevonden, de man waarnaar Roelofarendsveen is vernoemd.

En dat is een erg interessant gegeven.

Iedere inwoner van Roelofarendsveen zal zich wel eens afgevraagd hebben: *Wie is toch die Roelof Arentsz aan wie het dorp zijn naam te danken heeft?*

In het Regionaal Archief in Leiden bevindt zich een handschrift van de Leidse notaris en landmeter Jan Pietersz Dou, waarin hij schrijft dat de overgrootvader van zijn grootmoeder genaamd was Roelof Arens van Warmond, *“daer het Roeloff Arentsveen zijn naem van heeft ende hem eygen was ende om geringen prijs vercoft heeft”*¹

Op zich een mooi verhaal, maar er lijkt toch iets mee mis te zijn. Als Roelof Arentsz de overgrootvader van de grootmoeder van Jan Pietersz Dou zou zijn geweest, zouden er 5 generaties tussen zitten. Bij gemiddeld 25 jaar per generatie zou het geboortjaar van Roelof Arentsz dus ongeveer 125 jaar voor het geboortjaar van Jan Pietersz Dou moeten vallen, dus omstreeks 1450. Maar de oudst bekende vermelding van Roelofarendsveen dateert al uit 1419/1420 als ene Bernoldi de Grilard als kapelaan wordt aangesteld in “Rolofsærntsveen”². Dus Dou heeft op zijn minst een aantal generaties overgeslagen!

Als we wat verder terug zoeken dan vinden we opgaaf van de inkomsten die de graaf Willem IV in 1343/1344 genoot uit de korentiende in het ambacht Alkemade³ en dat geeft een mooi inzicht in de topografische situatie in de tijd:

In den Kaghe van tiende Hughe Walix s 3 pond 8 schelling

Item van den Ake-tiende Hanne Wibrand 6 denarie

Item Abnesse van tiende Jacob Heynen 4 pond 11 schelling

Item up die Aa van tiende Dirck Hobben 9 pond 4 schelling

Item up die Nuwe Weteringhe van tiende Gheyekijn die Hoosche 3 pond 15 schelling

Item up die Oude Weteringhe van tiende Doede Harken 5 pond 11 schelling

Item die Veentiende Loude Hillen s 7 pond 10 schelling

Item in Bloemenvenne van tiende Jacob Nuvenveen 12 pond 12 schelling

¹ Verburgt, J.W. “Het leven van Pietersz Dou”, Leidsch Jaarboekje 1934 pag 18-61

² Holtkamp C.P.M. “Register op de parochiën, altaren, vicarieën en de bedienaars zoals die voorkomen in de middeleeuwse rekeningen van den officiaal des aartsdiakens van den Utrechtschen dom. Haarlem 1932, pag 100

³ Hamaker, H.G. “De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis”, Utrecht 1876, deel II pag. 19

WIE WAS JAN PIETERSZ DOU ??

Jan Pietersz Dou is geboren in 1573 in Leiden uit het huwelijk van de kuiper Pieter Arentsz Dou en Diewertgen Harmansdochter. Het eerste werk van Jan ontstaat in 1590 als hij als landmeter een kaartboek vervaardigt van landen aan het IJ en Haarlemmermeer. Hij legt zich toe op de cijferkunst en de geometrie. Na bestudering van boeken van Euclides in het Hoogduits en in het Frans had hij voldoende kennis. Al de vraagstukken die hij van 1592 tot 1596 oploste, verzamelde hij in zijn ‘Den Hutspot der Geometrya’, dat in 1603 verscheen. Hij beschreef daarin o.a. hoe hij een verdeling van de velden behandelde op een wijze welke nog niemand vóór hem had gedaan. Dit leverde bekendheid op en in 1597 de aanstelling tot landmeter en wijnroeier (= het meten van wijn in verband met de wijnaccijns) van de stad Leiden. De bekende gemeentesecretaris van de stad Jan van Hout en prins Maurits dragen hem op mee te werken aan de totstandkoming van enkele standaardwerken, welke boeken nog decennia in gebruik zijn gebleven. Hij huwde in 1598 met Maritgen Louwerisdochter van Zegwaard, die in 1603 overleed.

Een tweede huwelijk sloot hij in 1607 met Josyna Philipsdr de Sadelaer, de in 1583 geboren dochter van een aanzienlijk koopman uit Gent, uit welk huwelijk tien kinderen sproten. Door dit huwelijk behoorde Jan tot de gezeten burgerstand en werd hij gekozen tot de Veertigen van Leiden. Hij bewees daarmee dat hij Remonstrant was.

Het stadsbestuur gaf Dou in 1596 de opdracht om een compleet nieuwe vestinggordel te ontwerpen. Hij maakt een totaal plan, waarin de oude stadsmuren worden vervangen door aarden wallen en bolwerken, maar in 1611 wordt slechts de uitbreiding in noordelijke richting uitgevoerd. Lid van de Leidse vroedschap geworden op 22 juli 1617 werd hij bij de zuivering van Remonstrantse elementen en de in de plaats stelling van Oranjegezinde contraremonstranten door Maurits op 13 oktober 1618 ontslagen, maar ontving op 18 oktober daaropvolgend toestemming om naast zijn landmeterschap het notariaat waar te nemen. In 1619 legde de Leidse schout hem ten laste dat hij de Leidse predikant Adriaan van den Borre naar de Rotterdamse anti-synode had helpen afvaardigen en eiste een boete, vervallenverklaring uit zijn bedieningen en verbanning uit Leiden. Een eis die hij alleen liet vallen op voorspraak van prins Maurits, wegens de grote kennis van Dou in de meet- en telkunst. In 1623 was het weer raak: Dou werd op 14 februari na een beraamde aanslag op prins Maurits uit zijn woning gehaald en in de gijsskamer gebracht en ‘scherpelijk’ ondervraagd. Op 5 maart kwam hij op borgtocht vrij. Een benoeming tot landmeter van Rijnland volgde op 12 september 1631. Het landmeterschap oefende Dou uit tot zijn dood op 8 augustus 1635, vermoedelijk door de pest of de typhus.

Item in Zevenaerbroec van tiende Gheerlof Gheret 4 pond 7 schelling.

Dus de Kaag, Abbenes, Nieuwe Wetering en Oude Wetering waren in ieder geval al als zodanig bekend. Ook het gebied “up die Aa”, ongeveer gelijk aan de tegenwoordige boerenbuurt, was kennelijk al bewoond. De “Bloemenvenne” oftewel het Bloemenveen was een gebied dat zich tussen Rijpwetering en de Boskade uitstrekte, ongeveer bij het tracé van de huidige provinciale weg.

Roelofarendsveen als zodanig wordt niet genoemd, al is het gebied mogelijk al wel bewoond vanwege de vermelding van de “veentiende”.

In dezelfde bron wordt wel ene Roelof Aerntsz genoemd, die woonachtig is in het “jonkvrouwe broec van Alkemade” (dus het ambacht Alkemade) en een schuld aan de graaf heeft van 43 pond.

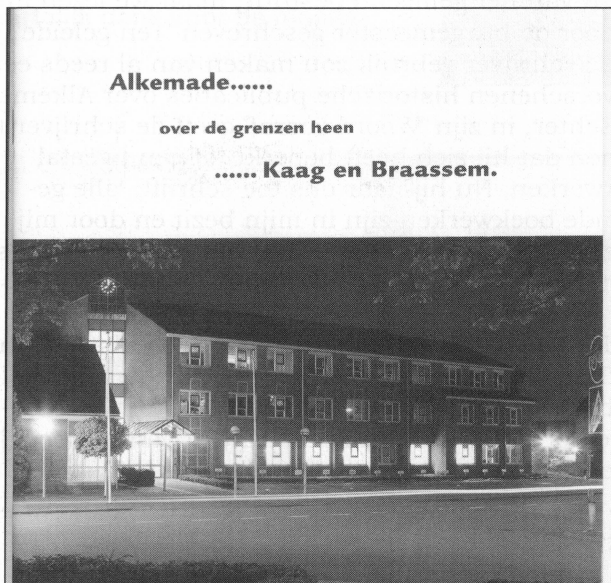
In een leenregister van de hofstad Poelgeest is in 1412 nog een vermelding te vinden van “het bos te Leimuïden dat vroeger van Roelof Aerntsz was” Heeft deze Roelof Arentsz een stuk veen van de graaf gekocht en is de koopsom nog niet geheel betaald? Heeft deze Roelof Arentsz misschien een stuk van dit veen aan de kerk geschonken voor de stichting van een kapel en is daarmee zijn naam aan de nederzetting rond de kapel verbonden geraakt? Meer gegevens over Roelof Arentsz heb ik tot dusver niet kunnen vinden, dus veel verder dan deze speculaties komen we niet.

Naschrift redactie: De heer Van der Plas weet de spanning erin te houden. Als hij nog verder spit in de archieven komt hij vast met een vervolg op dit artikel.

Het beste paard struikelt wel eens

Onlangs kreeg ik op een verjaardag het boekje **“Alkemade..... over de grenzen heen..... Kaag en Braassem”** in handen. Een fraai uitgevoerde en mooi geïllustreerde brochure was mijn eerste indruk.

Ruim veertig jaar houd ik me bezig met de regionale geschiedenis, dan ligt het voor de hand dat je eerst even kijkt of het allemaal historisch juist is. Neen dus! Jammer, maar dat kan gebeuren!

Tot mijn grote verbazing zag ik dat in de literatuurlijst het boek “Hoe de kerkklokken in Alkemade zijn gaan luiden” genoemd werd. De auteur blijkt de inhoud van dit in 2006 gepubliceerd onderzoek echter niet te kennen. Mijn verontwaardiging werd zo mogelijk nog groter toen ik in ‘Ten Geleide’ las dat de samensteller “de meest recente geschiedenis samenvattend heeft beschreven”. Maar ook andere,

eerder verschenen publicaties zijn aan hem voorbijgegaan. Ja, dan wordt het een ander verhaal. Nu wil ik niet op alle slakken zout leggen, maar wel meen ik met recht het bovenstaande met een paar voorbeelden te moeten toelichten.

1572 De r.k. kerk in De Kaag door de Hervormden in beslag genomen. Zoals bekend was er in Alkemade vóór 1572 geen enkele parochiekerk. Wel waren er twee kapelletjes, één in de Kaag (behorend onder de parochie Sassenheim) en één in Roelofarendsveen (behorend onder de parochie Rijnsaterwoude). In 1609 kwam in De Kaag na veel strubbelingen met Sassenheim de eerste predikant. Dit had waarschijnlijk ook te maken met de verwoede strijd die er in die jaren heerste in de Nederduits Gereformeerde kerk (niet de Hervormde!!) tussen Remonstranten en Contra-Remonstranten. In Sassenheim werd de pastorie toen bewoond door een remonstrants gezinde predikant en met hem had men op het eiland moeite. (1)

1659 De R.K. statie te Roelofarendsveen opgericht. Dat pastoor van der Plaet al in 1630 vanuit Roelofarendsveen de zielzorg van Alkemade en omgeving op zich nam en daar al in 1634 zijn eigen pastorie bouwde, mag genoegzaam bekend zijn. (2)

1731 Dirk van Abbenes bouwt korenmolen aan de Kleipoel te Rijpwetering. Al in 1660 stond daar een korenmolen. Ongetwijfeld zal dit bouwwerk door de technische ontwikkelingen wel een paar keer aangepast of gerestaureerd zijn, ook door Dirk van Abbenes. Alle eigenaars vanaf 1660 zijn overigens bekend. (3)

De Vergulde Vos wordt ook gebruikt voor het sluiten van huwelijken. In het college van schepenen waren alle dorpen min of meer naar evenredigheid vertegenwoordigd. Een oplossing vanwege de uitgestrektheid van het ambacht werd gevonden door de

aktes, die inwoners van westelijk Alkemade betroffen, te doen verlijden in "De Vergulde Vos". Dan hoefde alleen de schout maar naar Rijpwetering af te reizen en bleven de twee partijen met de twee schepenen uit dit deel van het ambacht (Ade. Kaag. Rijpwetering of Oud-Ade) een beetje dichter bij huis. Dat kastelein Van Hogendorp het voor elkaar kreeg om zijn kind in zijn Vergulde Vos te laten trouwen, was op zich niets bijzonders. Het bleek een incidentele gebeurtenis te zijn. In dezelfde tijd trouwden er ook mensen gewoon aan huis, ook in Rijpwetering en Oud-Ade. Wel valt op dat het in het algemeen weduwnaars of weduwen waren met een flinke portemonnee (4).

Ik vind het pijnlijk dat ik op deze manier moet reageren. Dit zou ook niet in mij opgekomen zijn als niet één van de door mij geschreven boeken op de literatuurlijst zou staan zonder geraadpleegd te zijn. Dat kan echt niet. Dat dwingt mij tot een reactie. Door zich bij het verdiepen in de recent verschenen

boeken en publicaties zó te beperken, heeft de samensteller zichzelf en de gemeente tekort gedaan. Jammer, jammer!!

Het doet me denken aan het lakonieke antwoord van de man die erop gewezen werd dat hij een gat in zijn trui had: "Wat geeft dat nou! Het meeste is toch heel?"

Laten we het daar maar op houden.

Theo van der Poel, Hillegom.

- (1) Ds. C.B. Roos "Het kerkdorp De Kaag" (1967) pag. 7; "Sprokkelen rond de Oude Ade" (1989), pag. 32 e.v.; Hoe de Kerkklokken in Alkemade zijn gaan luiden" (2006), pag. 21 e.v.
- (2) "Sprokkelen rond de Oude Ade" (1989) hoofdstuk 26; Het Leids Jaarboekje 1990; "Hoe de Kerkklokken in Alkemade zijn gaan luiden", pag. 54 e.v.
- (3) "Een Eeuw door de Bank genomen" (2001) pag. 154.
- (4) "Sprokkelen rond de Oude Ade" pag. 63

REACTIE VAN DE SCHRIJVER VAN HET BOEKJE, HENK VAN TOL

De redactie heeft het hiervoor gaande ingezonden stuk voorgelegd aan de schrijver van het boekje, de heer Henk van Tol.

De heer Van Tol schrijft in een reactie onder andere: *'Gelukkig: na vele complimenten ook kritiek. Maar snijdt deze hout? De heer Van der Poel heeft het Woord Vooraf blijkbaar overgeslagen. Voor opname in een literatuurlijst behoeft vooraf geen toestemming te worden gevraagd.'*

De opdracht van het gemeentebestuur luidde: een boekje te maken dat door elke inwoner gelezen zou kunnen worden. Niet voor hobbyisten. Voor de laatsen is een keuze uit de literatuur opgenomen. Alle daar genoemde boekwerken zijn in mijn bezit en door mij gelezen.'

Redactionele reactie

Met deze reactie zouden we kunnen volstaan, omdat er duidelijk in naar voren komt hoe de schrijver er over denkt. Maar daarmee doen we geen recht aan de geschiedschrijving, wat de redactie als haar taak ziet, en aan de inzender van het ingezonden stuk.

Het valt niet te ontkennen dat Theo van der Poel de man is die het meeste van de oude geschiedenis van Alkemade afweet. Zijn bronnenonderzoek heeft nog niemand geëvenaard. Het zou daarom verstandig zijn geweest, als onze medewerker (afgevaardigde in de Monumentencommissie) Henk van Tol, die buiten medeweten van de Stichting Oud Alkemade het boekje samenstelde, bij Theo van der Poel zijn licht had opgestoken. Je loopt grote risico als je afgaat op informatie uit boeken, waarvan de schrijvers niet uit originele bronnen hebben geput.

De schrijver van het boekje verwijst ons naar de opdracht van het gemeentebestuur, maar we lezen in het door de burgemeester geschreven 'Ten geleide', dat de schrijver gebruik zou maken van al reeds eerder verschenen historische publicaties over Alkemade. Echter, in zijn 'Woord vooraf' geeft de schrijver te kennen dat hij zich heeft beperkt tot een tweetal boekwerken. Nu hij naar ons toe schrijft: 'alle genoemde boekwerken zijn in mijn bezit en door mij gelezen', moet het hem zijn opgevallen dat niet alles klopt met wat de nu gekozen twee bronnen vermelden.

Omdat de redactie van mening is dat de historie naar juistheid moet worden beschreven, hebben wij besloten het ingezonden stuk van Theo van der Poel alsmede het weerwoord van de schrijver van het boekje in de Alkmadders op te nemen.

Ooproep Ooproep Ooproep Ooproep Ooproep

De volgende tentoonstelling gaat over **de verdwenen middenstand** van Alkemade.

De themawerkgroep is nog op zoek naar foto's van oude winkels en winkeleigenaren.

En natuurlijk ook naar andere voorwerpen waarmee we deze tentoonstelling kunnen perfectioneren.

De voorwerpen komen in bruikleen in het centrum te staan en de foto's worden ingescand, zodat de eigenaar ze zo snel mogelijk kan terug krijgen.

De themawerkgroep is bereikbaar op maandagavonden van 20.00 uur tot 22.00 uur en onder nummer 071-3312168 of op internet info@oudalkemade.net

Z O E K P L A A T J E S

De tweemaal geplaatste foto van het meisjesbasketbalteam heeft een reactie opgeleverd.

Op de foto staan v.l.n.r.:

Susanne van der Meer, Simone Rodewijk, Kety van den Berge, Marleen Droogh, Maaïke Akerboom, Monique van der Weijden en Suzanne van der Meer.

Gehurkt: Judith Bakker, Mary Ellen Dobbe, Susanne Hoogenboom, Ilse van der Poel, Claudy Verdel, Miranda Rodewijk.

De foto is gemaakt op 2 juni 1990, na de kampioenswedstrijd tegen Woody Blues in Woubrugge.

De andere foto's in de vorige uitgave hebben geen namen opgeleverd.

OULD ADE opgelet !

De foto hiernaast is omstreeks 1925 gemaakt in Kevelaar. Dus het zijn bedevaartgangers. De dame in het midden is Cornelia Tersteeg, zittend: Gerrit van der Geest, maar wie zijn de andere personen?

Als u iets weet dan graag een telefoontje naar Theo Meijer (071 3314706) of een mailtje naar de Stichting Oud Alkemade (info@oud.alkemade.net). Hartelijk dank voor de moeite.

Made's foto

LEIDEN
BREESTRAT 449.

J. Goedelfee
HCF-PHOTOBRAAF

Leiden.

Eugène Groenewold

LEIDEN
Brechtsweg 123

Drie

op

een

rij.

Wie

zijn

wij?

WANDELING DOOR ALKEMADE

deel 5

(Slot)

De wandeling, met beperkte historische gegevens, die wij in de Alkmadders nummer 2 van 2007 zijn gestart, gaan wij met een vijfde etappe afronden.

We bevinden ons op een bankje, geplaatst op de gerenoveerde resten van de sluis te Nieuwe Wetering (nu een gemeentelijk monument). Na het rondje Lijkerpolder hebben we wel wat rust verdiend. Hierna hervatten wij de wandeling via het fietspad over de Molenweg richting Oude Wetering. Voor velen onder ons bekend terrein, maar met de hierna volgende historische achtergrondinformatie bekijken wij de omgeving straks met andere ogen.

De Gogerpolder

Links van ons ligt de Ringvaart van de Haarlemmermeer, tevens de grenslijn tussen Noord- en Zuidholland. Wij hebben de zogenoemde Gogerpolder aan onze rechterzijde. Deze polder is als eerste polder binnen de grenzen van Alkemade in de periode 1715-1722 uitgeveend en drooggemaakt. Tweehonderd jaar lang is de 278 HA metende Gogerpolder een ongestoord gebied geweest waarin landbouw en veeteelt domineerden.

De familie Van der Salm tussen hun veestapel. Een tafereel in de Gogerpolder, waarvoor het gebied oorspronkelijk was bestemd. Nu is de polder volgebouwd met een groot aantal woningen.

Na genoemde periode wordt de rust binnen deze polder gaandeweg meer en meer geweld aangedaan. Het is met de infrastructuur van Alkemade na een eerste aanleg van een rijweg tussen Leiden en de Haarlemmermeerpolder in 1868 beslist nog niet gedaan.

Met de aanleg van de spoorlijn Leiden - Hoofddorp in 1912 kan men letterlijk niet om de Gogerpolder heen. Hiermee begint de aantasting van een rustiek poldergebied.

In het laatste oorlogsjaar 1944 moeten grondbezitters, boeren en een enkele tuinder, elders een heenkomen zoeken. Evenals de al eerder genoemde Veenderpolder wordt ook de Gogerpolder door de bezetter onder water gezet om een invasie vanuit het westen tegen te gaan.

Schaatsen op het ijs van de geïnuundeerde Gogerpolder tijdens de winter 1944-1945. Op de voorgrond toont mevrouw Van Dam haar kunsten aan haar man Wim, maker van de foto en voormalig eigenaar van de scheepswerf aan de Oude Wetering

Ruilverkaveling, huizenbouw en industrie

Na de oorlog 40-45 wordt de polder een gewild gebied voor huizenbouw en industrie. Tegelijkertijd met de ruilverkaveling rond het jaar 1960 binnen het oude tuinbouwgebied in en rond Roelofarendsveen ontwikkelt de tuinbouw zich ook in de Gogerpolder. Gestimuleerd door de Stichting Ontwikkeling Tuinbouw Alkemade (S.O.T.A.) krijgen jonge kwekers de gelegenheid zich te vestigen langs nieuw aangelegde wegen; de Baan en de Sotaweg. En met het realiseren van de zo nodige industrieterreinen en huizenbouw zijn de laatste melkveehouders inmiddels allang uit de Gogerpolder verdreven.

Rijksweg A4 en Hoge Snelheids Lijn

Met de aanleg van Rijksweg A4, waarvoor het aquaduct dat wij hier passeren in 1961 is geopend, is het nog niet afgelopen met het rumoer in dit eens zo maagdelijke gebied. Als Nederland wil profiteren van de voordelen van de Europese éénwording, dan moet Nederland haar concurrentiepositie binnen Europa versterken. Daarvoor moet Nederland en in het bijzonder de Randstad bereikbaar blijven. Dus, kost wat kost, een hogesnelheidslijn is de oplossing, zo is de gedachte. Niet minder van belang is het argument dat men op deze manier met minder vlieg- en autoverkeer toe kan, wat beter is voor het milieu.

Na de meetlat op de kaart diverse malen verschoven te hebben komt het tracé opnieuw door de Gogerpolder te liggen. Bewonderingwaardig is de onder-tunneling van de H.S.L. die hier onder de Ringvaart door gaat richting Amsterdam, een kunststuk anno 2000. Tot zover de polder die door ruilverkaveling, dorpsuitbreiding en uitbreiding van de infrastructuur zijn functie als agrarisch gebied voorgoed verloren heeft.

De Gogermolen

De Molenweg volgend, passeren wij de windwatermolen van de polder met een vluchthoogte van 28.50 meter. Op zijn fraaie groengeschilderde baard staat het opschrift: "Anno 1717 De Goger". Als bijzonderheid moet vermeld worden dat de molen in 1833 door brand is verwoest en opnieuw opgebouwd.

In het jaar 1956 werd een eerste hulpmotor bijgeplaatst, werkend op de molenvijzel. Ten westen van de molen bevindt zich nu een elektrisch vijzelgemaal dat in 1969 is geplaatst. Hiermee is het waterpeil minder afhankelijk geworden van de wind.

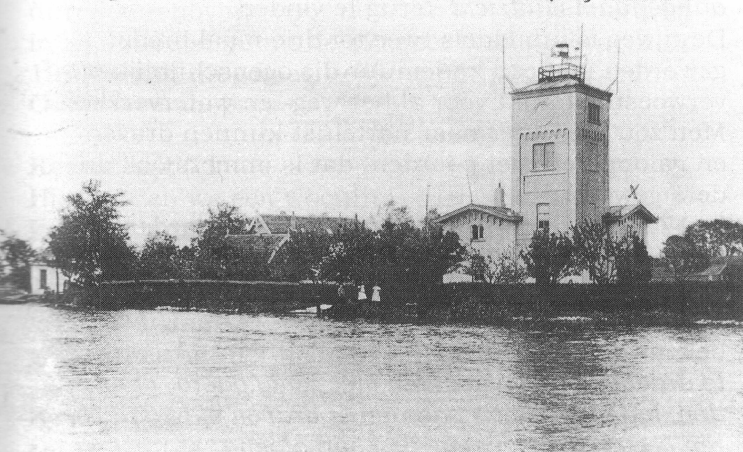
Vaarsloot en Haarlemmerpoldertje

Aan het eind van de Molenweg gaan wij de dijk weer op en komen aan in Oude Wetering. Direct links van ons zien wij het restant van de vroegere Vaarsloot, een sloot die vóór de droogmaking van het Haarlemmermeer een vaarverbinding vormde vanuit de Hanepoel en Nieuwe Wetering naar Oude Wetering. Tot ver na deze droogmaking mondde deze sloot uit in de Oude Wetering (nu Bruggestraat). De sloot was tevens de scheiding tussen de gemeente Alkemade en het zo genoemde Haarlemmerpoldertje. Dit gebied ging in 1844 in eigendom over van de stad Haarlem naar de gemeente Alkemade. Het heeft tot de droogmaking als voorland bescherming geboden tegen de afkalving van het grondgebied van Alkemade door het water van het Haarlemmermeer.

Het observatorium van het Hoogheemraadschap van Rijnland

Oudewetering

Weerkundig observatorium

Het Observatorium in functie. Geheel links de aanlegsteiger van het overzetveer naar de gemeente Haarlemmermeer

Met een bocht naar rechts onder de provinciale weg door, valt ons oog op een hoog vierkant, markant gebouw, vanouds het waarneemstation van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Het Hoogheemraadschap bouwde in 1870 hier haar observatietoren vanwaar het weer, de temperatuur, windsnelheid en de waterstand gemeten werd. De bemalingen van de polders kon zo naar behoren worden geregeld.

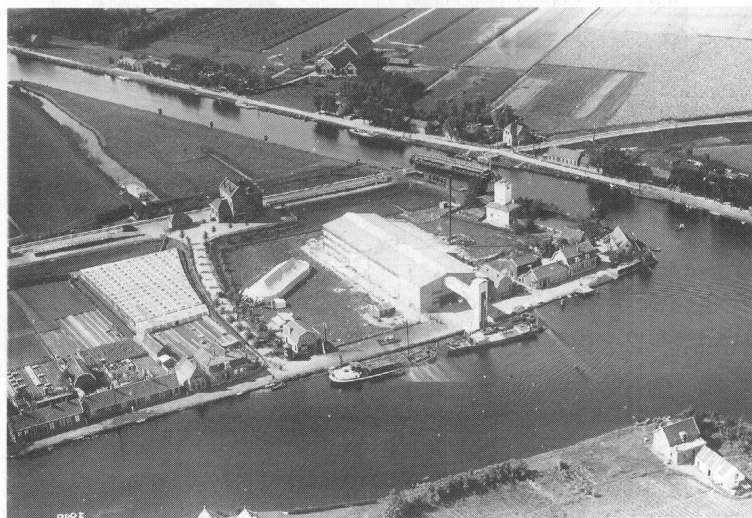
Nadat de waarnemingen hier ter plaatse overbodig waren geworden, is het gebouw overgegaan in particuliere handen en tot woonhuis verbouwd.

Overzetveer en brug

Als de eerste arbeiderswoningen ter hoogte van de Oude Wetering op de nieuwe dijk van het Haarlemmermeer zijn gebouwd, bestaat er al snel behoefte aan een overzetveer. Hendrik Los, als veehouder en gebruiker van het Haarlemmerpoldertje, begint in 1853 zijn eigen (en eerste) overzetveer, maar niet voor lang.

Wegens gevaar voor de gebruiker wordt het Hendrik Los verboden zijn pont in de vaart te houden.

In 1855 komt er met goedkeuring van de overheid een meer betrouwbaarder schuitenveer tussen de gemeente Alkemade en de gemeente Haarlemmermeer. Deze blijft tot 1936 dienst doen. In dit jaar wordt de spoorbrug, die gebouwd is aan het begin van de twintigste eeuw, na opheffing van de spoorlijn officieel geopend voor alle verkeer.

Een prima overzicht op het Noordeinde van Oude Wetering met de situatie in het genoemde Haarlemmerpoldertje en de vaarsloot, welke vroeger via de Bruggestraat uitmondde in de Oude Wetering. We zien de spoorbrug, die ten behoeve van de scheepvaart altijd openstond tot er een trein moest passeren. Verder het stationsgebouw met het perron, het observatorium van het Hoogheemraadschap van Rijnland en het gebouw van de "Muskator", de veevoederfabriek van Bonda.

Verder terug in de tijd

Nu is het naar ik meen wel op zijn plaats om een kort uittreksel weer te geven uit de bundel "Nederlandsche Stads en Dorpsbeschrijvingen" uit het jaar 1798 door van Ollefen en Bakker, betreffende de situatie langs en op de Oude Wetering. De spelling en schrijfwijze laten wij ongewijzigd, we lezen dan het volgende:

Het dorp Oudewetering waarvan de ligging gevonden word in de Heerlijkheid van Alkemade. De Kerk rekend men op een afstand van 6158 roede van de Stad Leiden, 450 van de Brazemer Meer en 768 van Rhijnzaterwoude. Het Dorp legt wijders ten Noorden de Leijdsche Meer, welke langs het Dorp stroomt en

aldaar een groote passage van en na Amsteldam, Haarlem en Noord-Holland niet alleen, maar ook van en na Gelderland, Overijssel, Zeeland, Brabant, Vlaanderen en Keulen veroorzaakt, hetgeen dus een zeer groote leevendigheid en veel tot de welvaart van het Dorp aanbrengt.

Ten Oosten legd hetzelfde aan den zo evengenoemde Brazemer Meer en de Wetering, dewelke in de Leidsche Meer gaat. De gelegenheid te water is dus zeer schoon, dog die te Land is veel minder en niet wel te berijden, zelfs word er tusschen De Does en de Zijl tot aan deze plaats geheel geene Rijweg gevonden.

Naamsoorsprong

Van dit Dorp moet men alleen zoeken in deszelf Ligging aan de Wetering (eigenlijk Watering) dewelke uit de Brazemer Meer na de Leidsche Meer stroomt en die als de oudste van alle de overige Weteringen in dit Oord bekend is.

Het getal der tot dit Dorp bestaat uit een wel gebouwde streek huizen die alle in een goede orde en smaak zijn betimmerd en door haare Ligging kort aan de Meer een aller aangenaamst uitzicht hebben. Nog maar voor weinig jaaren wierden overal op het Dorp Lamptaarns gesteld, dog daar men oordeelde dat de zelve bij nacht dikwerf de schipper ten opzichte der Vuurbaak misleiden, heeft men ze wederom weggenomen.

Het getal der Inwoonderen van dit Dorp en deszelfs onderhoorige Polder bedroeg in den jaaren 1795-1798 493 Zielen.

Kerkelijke en Godsdienstige gebouwen

Volgens van Rhijn "Oudheden van Rhijnland" zo schijnt hier geen Parochie Kerk, maar wel een Kapel

te zijn geweest, dewelke onder Rhijnzaterwoude behoorde.

De Kerk der Gereformeerde is niet groot, maar met een vierkant Gebouw in alles tot den Predikdienst zeer wel geordonneerd, op de zelve staat een spits Toorentje met een uur en Klokwerk. Het Kerkhof werd't zo wel als het Dorpsschool zeer goed onderhouden. De Remonstrantsche Gemeente heeft hier mede een goed Kerkgebouw, aan hetwelke de Woning van de Predicant annex gebouwd is. Wereldlijke gebouwen zijn hier geene andere dan het Rechthuis, De Waag en het Baaken.

Bezigheden

Deze zijn voornaamlijk den Landbouw, voorts Thuinderije, Handwerken van allerlei slag, Scheepstimmer- Werven, Zeijlmakerijen en Winkels, waar men alle Waaren zo voor het daaglijksch bestaan als voor de scheepvaart benodigd te koop kan krijgen.

Tot de Geschiedenissen kunnen wij niet anders brengen dan dat het woeden des Meers menigmaal het Dorp in een akelige toestand gebracht heeft. De reisgeleegenheeden zijn behalven de hierbij vaarende schepen die naar alle de voorens genoemde Plaatsen gaan, daagelijks nog met de Dorpsschuiten op Amsteldam en weekelijks op Leiden en terug. Herbergen en Logementen werden er hier verscheide gevonden, dog waarvan ons geen bij naame genoemd zijn.

Tot zover een verkorte versie over de Oude Wetering aan het einde van 18^e eeuw.

Nu, begin 21^e eeuw, is er weinig, behoudens enkele woonhuizen en boerderijen in het genoemde *aller-aangenaamst uitzicht* terug te vinden.

De rijweg is inmiddels twee tot drie maal breder geworden met een kademuur die ogenschijnlijk onverwoestbaar lijkt voor al het weg- en waterverkeer. Men zou hier weer naar hartelust kunnen draven en galopperen met paarden, dat is immers ook anders geweest.

In 1758 maken Schout en Ambachtbewaarders van Alkemade met goedkeuring van Vrouwe Elisabeth Maria Baronesse Douariere van Wassenaar, Vrijvrouwe van Alkemade bij Ampliatie (= opnieuw) bekend dat verboden is:

te draeven ofte galopeeren met eenig paerd, paerden, hitten of kleine paerden te draven of te galopeeren voor ieder persoon, 't zij oud of jong.

Maar toch, nu de paarden plaats hebben gemaakt voor de auto, zijn de verkeersremmers hier nodig gebleken om opnieuw de snelheid af te remmen. Zo hebben alle tijden een manier van aanpak.

Monumenten

Nu wij zo ver zijn om onze wandeling langs de Oude Wetering voort te zetten wil ik u wijzen op enkele Rijks- en gemeentelijke monumenten die wij onderweg tegen komen.

Na een inventarisatie in 2006 zijn langs de Oude Wetering 20 gebouwen op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. Langs de Kerkstraat vinden wij naast deze gemeentelijke monumenten ook vier Rijksmonumenten. Om niet half Oude Wetering middels afbeeldingen in beeld te brengen, beperken wij ons tot slechts enkele monumenten of dorpsgezichten.

Kerkstraat 91

Als eerste gemeentelijke monument passeren wij een monumentaal herenhuis, Kerkstraat 91, van oorsprong een notariswoning, later dokterswoning. De woning is nog grotendeels authentiek met een originele toegangsdeur met fraaie ornamenten. Tevens vinden we rijk gedetailleerde ornamenten onder de vensters, fraaie profiellijsten en hoekpilasters. De woning is gebouwd in 1882.

Kerkstraat 79

Dit is eveneens een gemeentelijk monument. Van oorsprong is dit riante woonhuis een hotel geweest, met de naam “Het Wapen van Alkemade”. De Stichting Oud Alkemade heeft in het verleden met succes geijverd om het pand, dat op de nominatie stond om te worden afgebroken, te behouden. Aan de bewoners van dit pand is na een grondige renovatie van hun woning in 1991 de Oud Alkemadeprijs toegekend.

Kerkstraat 75

Een paar huizen verder staat één van de weinige overgebleven boerderijen uit een ver verleden. Ruim vóór de vervening van de Gogerpolder is dit pand rond 1675 gebouwd. Na een ongeveer dertig jaar durende renovatie door de eigenaar, is de boerderij in zijn oude staat uit de 17e eeuw teruggebracht. In 1993 is aan dit gemeentelijk monument eveneens de Oud Alkemadeprijs toegekend.

Kerkstraat 71

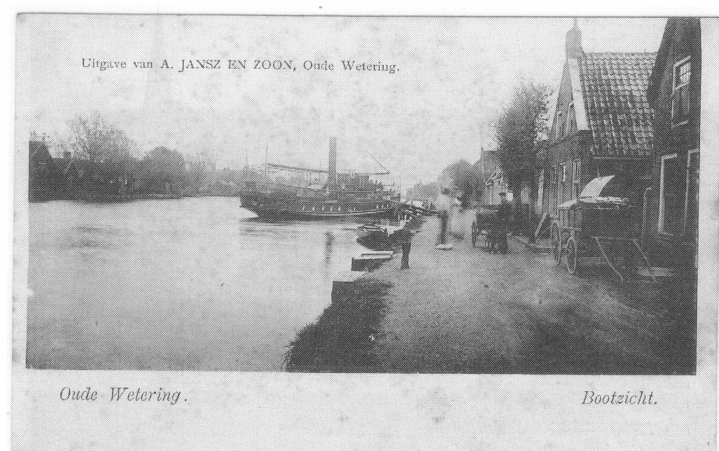
Hier vinden we een woonhuis met een karakteristieke gevel, grotendeels authentiek, dat bij de gemeentelijke monumentencommissie als motivatie een beeld ondersteund element in het dorpsgezicht meekreeg. De kern van de woning is 18^e eeuws, de voorgevel stamt uit het midden van de 19^e eeuw.

Kerkstraat 59

Dit woonhuis, gebouwd in 1915, is eveneens een karakteristiek en beeldondersteunend element langs de Oude Wetering.

Kerkstraat 50

Ook de Gereformeerde Kerk is een gemeentelijk monument geworden. In de topgevel boven de entree staat in een gevelsteen de tekst: *“Ps. 16:5 de beekskens der rivier zullen verblijden de stad Gods. 20 mei 1909”* Met gepaste trots wordt door de geloofsgemeenschap dit jaar stilgestaan bij het honderdjarig bestaan van hun kerkgebouw.

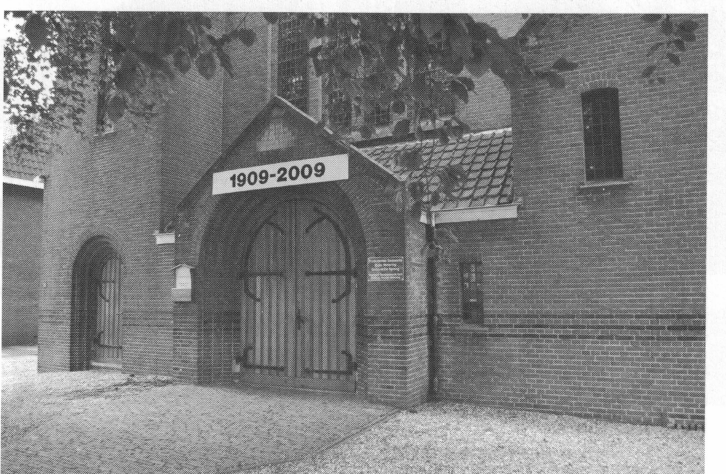
Het straatbeeld van toen. Geen duidelijk beeld, maar zie hoe smal de weg is en hoe simpel de walkant. De Carsjensboot vice versa naar Amsterdam en Leiden vaart juist weer af.

De fraai gerestaureerde ‘bouwmanswoning’ Kerkstraat 75

Kerkstraat 71, met links daarvan de vroegere Telegraafsteeg

Kerkstraat 46 (links), een rijksmonument, met rechts daarvan de vroegere pastorie en de vroegere Gereformeerde kerk, nu kerkzaal de Spreng geheten.

Kerkstraat 46, 47 en 48

Dit is een rijksmonument, het vroegere woonhuis van de heer J.W.S. Roeloffs, van 1852-1867 burgemeester van Alkemade, één van de markantste woonhuizen langs de Wetering.

Het bouwjaar is niet met zekerheid te zeggen, een bijgebouw dateerde uit 1774 en is in 1942 afgebroken. Achter het huis hing in een klokkenstoel een bel uit het jaar 1667. In vroeger jaren werd met het luiden van dit soort klokken het werkvolk van het land geroepen, wanneer de tijd was aangebroken voor het middagmaal of het einde van de werktijd.

Kerkstraat 41 en 42

Hier bevinden zich twee monumenten aaneen. De Remonstrantse Kerk, een rijksmonument, is gebouwd in 1645 als schuurkerk, omdat de kerk niet vanaf de weg gezien mocht worden. Het houden van godsdienstige oefeningen werd aan deze gemeente verboden, net zoals aan de katholieken in die tijd. Rechts van de kerk staat een woonhuis, een gemeentelijk monument. Dit is gebouwd in 1875 als consistorie voor de Remonstrantse Kerk.

Kerkstraat 40, eveneens een rijksmonument. Voor de woning staan Gerrit van der Ploeg en zijn zuster Corrie. De postbesteller staat klaar om de post te bezorgen, rechts aan de muur een bordje met de tekst BUSHALTE. Foto uit 1948.

Kerkstraat 40

Links van de kerk staat een woonhuis zonder verdieping. Hoewel dit huis niet volledig authentiek meer is, heeft het toch een plaats veroverd op de lijst van rijksmonumenten. Het huis was ooit de woning van de koster van de Remonstrantse kerk, maar diende ook als postkantoor met uitrukbasis van de postbestellers.

Kerkstraat 37

Dit woonhuis is gebouwd in 1900, een waardevol element in het straatbeeld van de Oude Wetering. Vanaf het water geeft het een zeer fraai aanzien, wat trouwens ook geldt voor de rest van het dorp.

Kerkstraat 32

Dit gemeentelijke monument is van oorsprong een schoolhuis, maar nu een fraai gerestaureerd woonhuis. De Stichting Oud Alkemade heeft aan dit pand in 1998 de Oud Alkemade prijs toegekend, en zeer zeker niet ten onrechte.

Kerkstraat 32 prachtig opgeknapt en in oude eer hersteld, waarvoor in 1998 de Oud Alkemadeprijs is uitgereikt.

De kozijnen zijn in aangepaste vorm vernieuwd en de vensters in de zijgevel zijn voorzien van luiken. Het zadeldak met steekkap is verfraaid met windveren, versierde hangende makelaars en zeer rijk gedetailleerd zaagwerk.

Kerkstraat 11

Als laatste van de vier Rijksmonumenten in Oude Wetering komen wij langs de Nederlandse Hervormde Kerk, nu na de fusie met de Gereformeerde Kerk toebehorend aan de Protestantse Kerk Nederland. Het komt wat vreemd voor, maar de kerk is gebouwd van 1683-1692, met een uitbreiding in 1843.

Kerkstraat 10

Direct naast de Hervormde Kerk staat een statig herenhuis, een gemeentelijk monument. Het gebouw is beeldbepalend en rijk gedetailleerd en van historisch belang omdat het in 1880 gebouwd is als pastorie voor de predikant van de Hervormde Kerk.

Kerkstraat 7

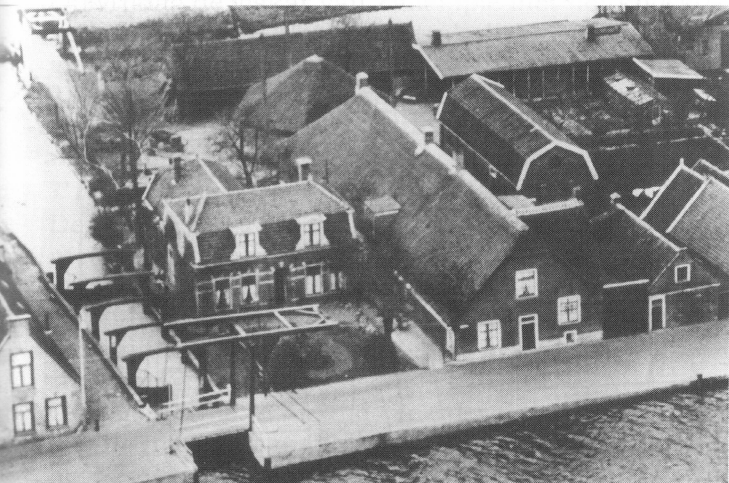
Het laatste gemeentelijke monument op de Kerkstraat is in 1935 gebouwd onder invloed van de Am-

sterdamse School. De woning met gewelfde dakvlakken heeft een niet veel voorkomende bouwstijl langs de Wetering, en heeft in de loop der tijd zijn authentieke uitstraling behouden.

Kerkstraat 2

Als laatste huis aan de Kerkstraat passeren wij één van de weinige overgebleven boerderijen, die de cyclus van de Gogerpolder hebben meegemaakt; tweemaal land-water en als laatste nog een keer land. Het moment dat deze boerderij uit het straatbeeld gaat verdwijnen zal ogenschijnlijk niet lang meer op zich laten wachten.

Van Kerkstraat naar Veerstraat

Bovenaanzicht op de schutsluis, vroeger gelegen op de scheiding tussen Kerkstraat en Veerstraat. Alles bevindt zich hier nog in volle glorie, ook de nu vervallen boerderij en het woonhuis staan nog in optima forma. Het huis links aan de Veerstraat is nu een gemeentelijk monument.

De overgang van Kerkstraat naar Veerstraat is in tegenstelling tot vroeger jaren minder zichtbaar. Met de sloop van een schutsluis en wipbrug, gebouwd in 1749, is hier in 1954 een stukje waterbouwkundig erfgoed aan de Wetering verdwenen. Gelukkig is er in dit dorp nog veel cultureel erfgoed behouden, wat maakt dat een wandeling, fiets- of vaartocht langs de Wetering voor velen van ons een aangename bezigheid is. Langs de Veerstraat vinden wij geen Rijksmonumenten meer, maar nog wel enige objecten die door hun cultuur-historische- en architectonische aspecten of ensemblewaarde geselecteerd zijn tot gemeentelijk monument.

Veerstraat 1

De huisnummering begint hier weer met nummer 1. Dit is een beeldbepalend pand en staat omschreven als een halfvrijstaand huis met tuitgevel, wit pleisterwerk, muurankers en schuiframen. Een karakteristieke gevel dus en daarmee een waardevol element in het straatbeeld, daterend uit het begin van de 17^e eeuw.

Veerstraat 9 en 10

Veerstraat 9 en 10 zijn twee gemeentelijke monumenten uit het jaar 1900 die gebroederlijk naast

Veerstraat 9 en 10: twee gemeentelijke monumenten

elkaar staan. Nummer 9 is een woonhuis annex winkel met een entreeportiek en fraai metselwerk, zoals segmentbogen boven de vensters met een diamantkop als sluitsteen. De boogvelden zijn versierd met rood en wit mozaïekwerk, rond het portiek en het etalageraam zijn geglazuurde sierstenen verwerkt. Ook aan de binnenzijde is het portaaltje versierd met fraai houtwerk en geglazuurde siersteen. De woning ernaast is in de gevel voorzien van spekranden en spatrand met waterslaglijst. De spekranden vormen driehoekige vensterbekroningen met driehoekige velden boven de vensters en deur. Markante details zijn ook de windveren, het hangwerk en de gevelmakelaars.

Veerstraat 19 en 20

Veerstraat nummer 19 is gebouwd in 1850, van nummer 20 dateert de kern van het huis uit 1750. Beide gebouwen zijn het waard bevonden om als gemeentelijk monument aangemerkt te worden. Het pand nummer 20 is door de eigenaar grondig gerenoveerd, voor de Stichting Oud Alkemade is dit een reden geweest om hieraan in 1988 de Oud Alkemadeprijs toe te kennen.

Veerstraat 42

Veerstraat 42 in 1990, toen links het café er nog stond

We komen bij het overzetveer dat volgens de oude kaarten in 1639 al in de vaart was, dus mogelijk al eerder. Hier tegenover staat het laatste gemeentelijke monument dat wij passeren aan de Veerstraat. Dit pand is samengesteld uit drie volumes en is in 1911 gebouwd als woning annex winkel/melkerij. In de gevels zijn als decoratie oranjekleurige bakstenen verwerkt in strekken en segmentbogen boven de vensters. Het mansardedak is voorzien van een sierlijke piron.

Plantage

Het einde van deze wandeling door Alkemade-oost met beknopte historische achtergronden, die wij gestart zijn in de Alkmadders nr. 2 van juni 2007, komt in zicht.

De hierbij geplaatste foto met de poldermolen "De Meerkreuk" op de achtergrond, gemaakt in 1915, laat de toenmalige situatie aan het zuidende van de Oude Wetering zien (nu Plantage).

De motivatie voor de naamgeving "Plantage" is niet precies te achterhalen, maar de raad heeft op 18 oktober 1941 besloten de weg 'tussen het zwembad in het Braassemermeer tot aan pontveer Van Staveren' Plantage te noemen. Dat zal te maken hebben gehad met een rijk aanwezige beplanting en het plantsoen naast deze weg tot aan het Braassemermeer, wat mogelijk een wat oosters aanzien had. En vanwaar dan de vroegere naam "Elba"? Deze vraag wordt ons nogal eens gesteld. Voor een antwoord gaan we ook nu weer een eind terug in de tijd. Napoleon I, keizer van Frankrijk van 1804-1814, verbleef van 1814-1815 in ballingschap op het eiland Elba in de Middellandse Zee. In de 18^e en 19^e eeuw lag er langs de huidige Plantage in het Braassemermeer nog veel "buitenland", een soort eilandjes. Op dit buitenland stonden in die jaren eenvoudige woningen, simpele betimmeringen van hout of enkelsteens gebouwd. Woningen met weinig beschutting, kwetsbaar voor weer en wind vanuit alle windstreken. Deze werden toebedeeld aan de minst draagkrachtige inwoners van Alkemade.

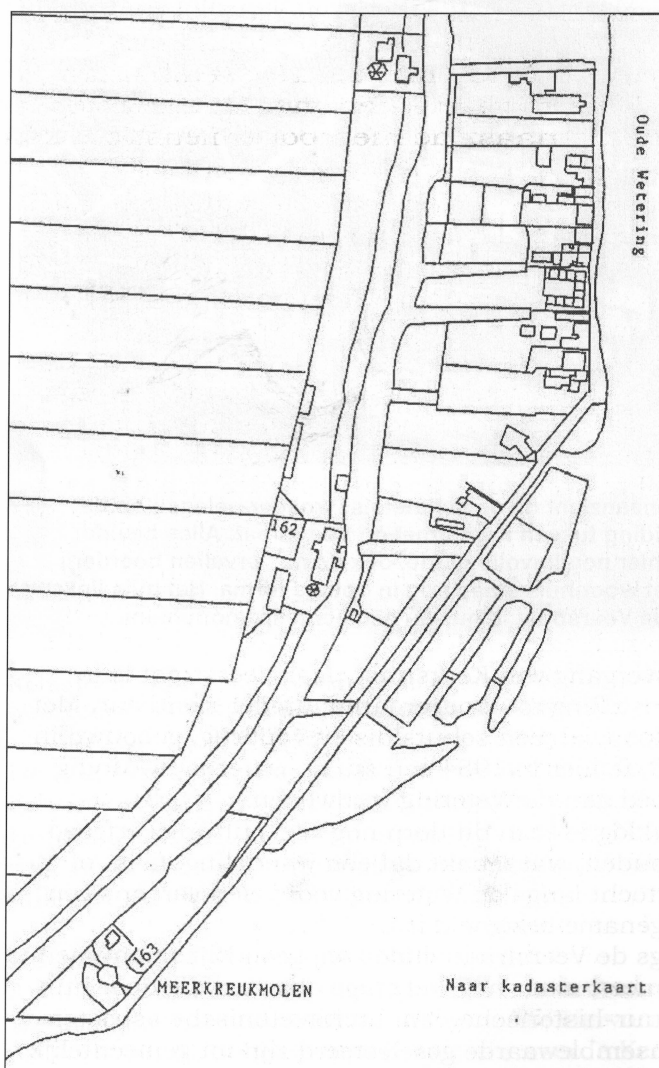

Een kijkje op het Zuideinde van Oude Wetering (Elba), nu Plantage. Een onverharde weg ('koolasch') met de Meerkreukmolen op de achtergrond

De bewoners van deze woningen vergeleken zich met keizer Napoleon. Ook zij voelden zich verbannen naar deze buitendijkse gronden in het Braassemermeer en vereenzelfdigden zich met een banneling op Elba.

Wij zijn aangekomen op de plaats waar in 1828 de windwatermolen ten behoeve van de Veender- en Lijkerpolder buiten de bedijking is gebouwd. Na 94 jaar trouwe dienst is deze vervangen door een dieselmemaal wat op zijn beurt werd vervangen door een elektrisch gemaal.

Na verplaatsing van het gemaal in 1998 naar een andere locatie blijft het transformatorhuisje met de authentieke pomp als gemeentelijk monument hier als herinnering in beeld.

Een overzicht van het buitenland langs de Plantage volgens een kadastertekening van begin 19^e eeuw.

Gerard van der Meer

Bronnen:

Archief gemeente Alkemade
Archief Stichting Oud Alkemade

Foto's:

Stichting Oud Alkemade
Foto-archief J.W. Kret

De echte mannen uit de jaren 50 in Rijpwetering

Een zoon van politie-agent Jan Willem Willemsen haalt in dit artikel herinneringen op uit de tijd dat hij als kind in Rijpwetering woonde, op het adres Zuidweg 11.

We zijn in de tweede helft van de jaren vijftig van de vorige eeuw in Rijpwetering.

Op vrijdag de viskar van Zallempie met het knoestige paard ervoor. Het paard trok de kar bij elke ligusterheg zijwaarts weg om de verse blaadjes te kunnen verorberen. De emmer met zure bommen, die vijf centen per stuk kostten, achteraan op de mooie houten kar, droeg in rode sierletters de naam **Vlaardingsche Vischhandel**.

De visboer, gestoken in een korte, witte jas en altijd met een pet op zijn hoofd, deed, voor zover ik me herinneren kan, elk huis aan de Zuidweg aan. Toen de oude baas een vishandel opende aan de dijk bij Leimuiden werd het visventen in het vervolg door zijn zoon gedaan.

Overigens ging in die tijd veel met paard en wagen: Piet de melkboer met het paard, dat 's middags na het venten aan de weg werd uitgespannen en te drinken kreeg, om vervolgens zelf loslopend de weg naar de stal te vinden. De melk, nog niet in flessen te koop, werd met een pint uit de melkbussen geschept. De eerste frisdrank met prik deed zijn intrede en werd ook door de melkboer verkocht. Het waren de merken Rivella en Riedel in groene, bolle flessen en bekend als mierzoete champagnepils. Later zou het befaamde merk Exota dezelfde suikerrijke en fel gekleurde dranken op de markt brengen. Totdat de eerste fles explodeerde, naar wat later bleek een vooropgezette actie van een consumentenprogramma.

Na thuiskomst werden de melkbussen op het stoepje in de Rip met een grove borstel schoongepoetst. Als kind maakte het ritueel daarna, het met dezelfde borstel schoonboenen van het gebit, enorme indruk op ons.

En dan niet te vergeten Brammes, oftewel Dirk Bakker, de op Tommy Cooper gelijkende broer van Piet de melkboer. Hij reed dagelijks met een strontkar naar het land aan de provinciale weg. Gekleed in altijd dezelfde grijs gespikkelde stofjas en soms lopend op twee verschillende schoenen. Hij pruimde, wat in die tijd door veel oudere mannen werd gedaan. De tabakssap droop langs zijn kin en liet bruine strepen achter, die daar ook geruime tijd bleven zitten. Je kon zijn spoor volgen door de ronde spietsvlekken (spuugvlekken) op het wegdek. Hij was altijd vrolijk en toog eenmaal per week met zijn kar naar Leiden, waar hij schillen en oud brood ging ophalen. Als hij dan met een volgeladen kar

thuis was gekomen, gingen de schillen en het brood in een grote bak met wei, die tussen de hooiberg en de schuur stond. Het werd een lekkernij voor de varkens. En mocht er nog een luxe broodje tussen zitten, een beetje schimmel ten spijt, dan werd dat alsnog met smaak verorberd. En ziek was Brammes nooit. Samen met broer Ko leefden ze in het huis naast de melkboer met moe Bakker. Ko, die ooit getrouwd geweest was met een Duitse vrouw en van Brammes weet ik het niet.

Alle bovengenoemde mannen droegen een pet, die ze eigenlijk nooit afdeden, ook niet binnenshuis. Alleen als ze gingen bidden ging het hoofddeksel af en dan schrok je als kind van dat enorm witte hoofd, dat nimmer aan de zon werd blootgesteld.

De 25-jarige bruiloft van Piet en Marie Bakker in 1957 in het café van Cor Bakker. Rechts ome Ko (met pochet). Achteraan half Dirk (Brammes), daarnaast politieagent J.W. Willemsen met zoon Wim op schoot (met gebroken arm). Links daarvan moeder Willemsen en naast haar moeder Bakker (oma).

Ome Ko nader beschouwd

Ome Ko, is één van de eerste mannen, die ik me herinner met een auto. De auto, die indertijd wel eens door mijn vader werd geleend om de familie in de Betuwe te bezoeken. Hij sprak zelf liefkozend over zijn Ford Anglia (Anglia), een Engelse auto met zo'n bijzondere schuine achterraut. Ook had hij in de eerste jaren na de oorlog een Nash gehad, met een echte kattenbak, een opengeklapte kofferdek-

sel, met rugkussens, waar je als passagier wat onbeholpen in kon zitten.

Ome Ko had eens een varken aan een touw, maar dat beest ging met hem op de loop en slingerde hem tegen de dakgoot van de schuur aan. Ome Ko krijs-te, dat hij dood zou gaan. Nu zag het er ook niet zo mooi uit met al dat bloed, dat uit zijn oren drupte, maar hij heeft nog tientallen jaren geleefd. Hij had een bijzondere gewoonte. Zo bewaarde hij in een meelkist een fles jenever. Iedere ochtend klutste hij een eitje en deed er een scheut jenever bij om vervolgens het gele drab in één keer in zijn keelgat te gieten. Tegenwoordig zouden we er stantepede een ziekte van oplopen, maar ome Ko voer er wel bij. Gerrit Kraan, de molenaar van de Blauwemolen, uit Hoogmade had ook een auto. (Hij was de oom van de hardloopster Gerda Kraan.) Ik herinner me deze man als een enorm lange kerel, met een waanzinnig grote schoenmaat en altijd in het zwart gekleed. Hij was een bekende palingroker en reed rond in een grote Amerikaanse slee. Maar omdat hij niet in het bezit was van een rijbewijs, stond er een bordje 16 km voor en achterop de auto. Achterin de enorme kofferbak vervoerde hij "triep", palingingewanden. Het stonk enorm, maar was een lekkernij voor de varkens van ome Ko.

Markant was ook de kruidenier, de heer Zwetsloot. Iedere week kwam hij langs in zijn kruideniersjasje (beige korte stofjas en ook met pet). Hij kwam dan het gele notitieboekje ophalen, waarin de klanten de boodschappen hadden geschreven. Mocht men niet zo vlot zijn met het schrijven, dan haalde hij het stompje potlood achter zijn oor vandaan en schreef de benodigde waren eigenhandig in het kleine boekwerkje. Een dag later werden de opgegeven boodschappen aan huis bezorgd. Voor de kinderen was er dan altijd iets van snoep bij de boodschappen gedaan. Kortom in die tijd zeker een groot feest. Nu ik toch met mijn gedachten op de Rip ben herinner ik me de geregelde bezoeken aan Bertus de kapper, gevestigd naast De Vergulde Vos. De sfeer in de kapsalon, met de geur van scheerzeep, die werd vermengd met sigarenrook (van die zwaar gesausde bolknakken van Hofnar) is altijd blijven bestaan.

De GMC waar Arie Hogeboom in die tijd mee reed

En als kind was je enorm opgetogen, als je in het bezit kon komen van die mooie sigarenbandjes. Die werden in een schriftje geplakt en het was in die tijd ongeveer hetzelfde als de voetbalplaatjes van nu. Transportbedrijf Arie Hogeboom reed toentertijd met van het Amerikaanse leger overgenomen GMC trucks (zandwagens). Deze auto's hadden een man-gat boven de bestuurdersplaats. Het bracht mijn vader, die in die tijd postcommandant van de Rijks-politie was in Rijpwetering menig maal tot wan-hoop. Hij reed namelijk bij ons huis aan de Zuidweg langs met zijn blote voeten op het stuur staand en met het bovenlijf boven de auto uitstekend en één van zijn kinderen op de vloer van de auto het gas-pedaal bedienend. Deze meneer S bezorgde de poli-tieagenten in die tijd dus de nodige hoofdbrekens.

Politiepost aan huis

Bij ons thuis was het een komen en gaan van toch wel merkwaardige mensen. Dat gebeurde in een tijd, dat er een politiebureau aan huis was. In onze bijkeuken bevonden zich ook nog twee met enorm zware lichtblauwe stalen deuren af te sluiten cellen. In deze cellen een houten krib en een granieten wc. De voorkamer was privé terrein, maar achter de schuifdeuren van de kamer en suite stonden een schrijfmachinetafel en een bureau. Beide van hout en voorzien van een enorme zwarte Underwood

De voorkant van het boek 'De smokkelvaart van de Maia', geschreven door Willy van der Heide, waarin de aankoop van het oorlogsschip MAIA in Betje Zoetemelk's uitspanning 'De Vergulde Vos' wordt besproken.

schrijfmachine. Enorme stapels doorslagpapier en carbonpapier (zaken, die nu niet meer in zwang zijn). Omdat een politieman in die tijd nauwelijks vrije tijd kende kwam Jan en Alleman voor allerhande zaken bij ons thuis langs. Een vergunning, hulp bij het schrijven van een brief en ga zo maar door.

Zo gebeurde het in die tijd ook wel, dat de bekende patholoog anatoom, dr. Zeldenrust bij ons in de bijkeuken sectie verrichtte op een lijk. Dat lijk lag dan op de zelfde tafel, die mijn moeder gebruikte om op maandag de wasteil op te zetten. Ik herinner me nog een keer, dat hij bij ons in de keuken koffie zat te drinken na gedane arbeid en dat ik hem vroeg, wat de rode vlekken in zijn lange witte baard betekenden. Jaren later begreep ik het.

In die tijd kon het nog, schaatsen op de Rip. Ik zie Jaap Borst nog rondzwieren op houten kunst-schaatsen. De typische ronde ijzers en dan een boom van een kerel, die ik me uit warmere tijden herinner met een woeste haardos op de borst. Dit is

ook de man, waar ik de ruit heb ingegooid. Per ongeluk ja, omdat een vriendje (van een paar huizen verder) me vroeg of ik wel een steen over de heg durfde te gooien. Ik kon niet over de heg heen kijken en dat leverde dus een enorme barst op in de grote ruit van de voorkamer.

Geweldig vond ik het meevaren op de veeschuiten van de familie Van der Star. Kort geleden zag ik een dergelijke schuit nog vlak bij de Paardenbrug in de Rip liggen. Het was geweldig om bevriend te zijn met de jongens Van der Star. Een tochtje meemaken bovenop de roef was eindeloos. De lucht van koeienmest en dieselolie is nog altijd in mijn neus aanwezig.

Ook de wonderlijke meneer in de zwarte jekker in het houten huisje naast ons, de heer Pilanen. Afkomstig uit Leiden was hij dag in dag uit aan de oever van de Rip aan het vissen. Hij zat op één van die typische houten stoepjes, die in het water stonden en waar veel huisvrouwen in die tijd de was gingen spoelen. Het was een man van weinig woorden en waar hij van leefde? Niemand, die het kon zeggen.

En tot slot een vrouw, die vanuit haar woonboot de palingen naar boven liet komen. Ze beroerde het water en riep "palinkie, palinkie" en daar kwamen ze met hun koppen boven water. Als ik het niet zelf gezien zou hebben, zou ik het niet geloven. Ze lag met haar boot richting de Wijde Aa. Ook daar was het, dat eind jaren vijftig een film is opgenomen met Elisabeth Taylor en Richard Burton. De titel van de film weet ik niet meer, maar wel dat iedereen op de Rip ging kijken naar dat schouwspel.

Het begin van de aanleg van de Rijksweg A4 maakt ik nog mee op de Rip. Naast ons huis in het weiland werd een woonwagen neergezet van de firma Schouls uit Zeist. Daar woonde de familie Faber, een Friese familie met één dochter: Willie. Met haar speelde ik en leerde ik fietsen op zo'n levensgevaarlijke doortrapper. Het was in die jaren gebruikelijk, dat de werknemers van een wegenbouwfirma ter plaatse in een woonwagen bivakkeerden.

De laatste man, de wonderlijke schrijver Willy van der Heide, oftewel Waterman woonde in een woonark bij de Koppoel. Hij werd later beroemd met zijn jongensboeken serie: de Bob Evers serie. Hij had nauwelijks geld om te leven en voor een schrijfmachine al helemaal niet. Omdat mijn vader bij de Domeinen nog wel eens schrijfmachines kocht en opkalefaterde kreeg hij van mijn vader een typemachine en als dank kregen wij dan weer een boek uit de serie. Eveneens uit dankbaarheid dichtte hij mijn vader een rol toe ('Willemse, de groepscommandant der Rijkspolitie in Rijpwetering') in zijn boek: De smokkelvaart van de Maia. De heer Van der Heide leidde een scabreus leven en zijn jeugdboeken werden geweerd uit de bibliotheek, omdat de opvoedkundige waarde scheen te ontbreken. Ik wil gezegd hebben, dat het me geen schade heeft berokkend, maar veel leesplezier.

Ik ben me ervan bewust maar een paar mannen te hebben genoemd, maar wel mannen, die een onuitwisbare indruk op mij hebben achtergelaten.

Wim Willemsen, Vollenhove
wimwillemsen@planet.nl

De familie Huigsloot heeft een vraag aan de lezers

Eerst even voorstellen: ik ben Jos Huigsloot, geboren in 1961 in de Veen. In 1981 vertrokken naar Sliedrecht en sinds 1998 woon ik in Apeldoorn. Ik ben sinds 2004 bezig met stamboomonderzoek naar de familie Huigsloot uit Alkemade.

Op dit moment ben ik aanbeland in het midden van de 17^e eeuw bij Dirck Pieterszn Huijchsloot. Hij is waarschijnlijk geboren tussen 1630 en 1640. In 1680 hadden hij en zijn vrouw Meijntje Jacobsdr 6 kinderen (volgens artikel 'De bevolking van Alkemade in 1680' uit het boek 'Tussen Kaag en Braassem' van A.G. van der Steur uit 1985). Dirck Pieterszn was op dat moment biersteker in Ade in de Aderpolder bij de Huygsloot.

In mei 1679 verkocht Dirck met broer Willem en zus Geertruida en nog twaalf andere erfgenamen een huis met grond in Roelofarendsveen, dat ze testamentair geërfd hadden van een zekere Engeltje Dircksdr die begin 1679 overleden was. Het huis en de grond werden verkocht aan Jan Pieterszn Ponssen uit Roelofarendsveen.

Engeltje Dircksdr was weduwe van Jan Jacobszn van Veen, mogelijk ook bekend als Jan Jacobszn Capiteijn. Waarschijnlijk was hij niet haar eerste man.

Engeltje was een dochter van Dirck Huygenszn (Huijchsloot) en Maritgen Jeroensdr en geboren vóór 1623.

Dirck Huygenszn kocht in 1612 de bierstekerij van zijn schoonvader Jeroen Maartenszn. Inderdaad, dit was de bierstekerij waarvan Dirck Pieterszn Huijchsloot in 1680 eigenaar was.

Dirck Huygenszn (Huijchsloot) wordt genoemd in hoofdstuk 15 van het boek 'Sprokkelen rond de Oude Ade' van Theo van der Poel.

Mijn concrete vragen zijn:

- 1. Welke (familie)relatie was er tussen Dirck Pieterszn Huijchsloot en Engeltje Dircksdr?**
- 2. Wie heeft meer informatie over of hoe kom ik aan meer informatie over Dirck Pieterszn?**

Jos Huigsloot (055) 541 61 24(06) 14 18 05 57
jos.huigsloot@planet.nl

Een Romeinse muntschat in De Aa

In het najaar van 1920 werd door een boer tijdens het ploegen van zijn land in de Haarlemmermeerpolder een groot aantal (ruim 12.000) bronzen Romeinse munten gevonden⁴. De hoeveelheid was zo groot dat voor het vervoer een melkbus gebruikt moest worden. In 1992 werden op dezelfde locatie nogmaals een honderdtal Romeinse munten gevonden⁵. Een onderzoek door deskundigen leidde tot de conclusie dat de munten afkomstig waren uit Londen, Trier, Lyon en Arles en in de periode 395 - 404 in omloop zijn gebracht.

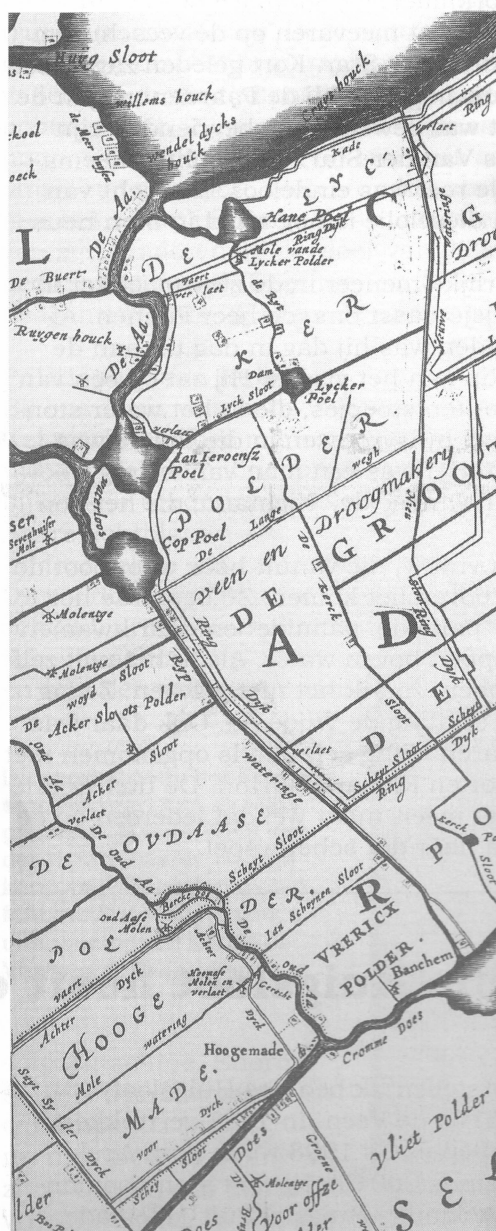

Twee van de 12.389 Romeinse munten die in 1920 in de Haarlemmermeerpolder nabij de Huigsloterdijk bij ploegen naar boven kwamen. De afbeelding is die van keizer Constantijn de Grote. De munten zijn tussen het jaar 250 en 402 na Christus in omloop geweest. De vindeur was Frans van Schie.

Op een aantal munten werden sporen van textiel aangetroffen. Bovendien werden tussen de munten stukjes verroest ijzer aangetroffen, die mogelijk afkomstig waren van kistbeslag. Waarschijnlijk waren de munten dus verpakt in stoffen zakken en deze zakken weer verpakt in houten kisten. De vindplaats, in de Haarlemmermeerpolder vlakbij de ringvaart en het dorp Huigsloot bleek bij nadere studie een stuk bedding van het riviertje de Aa te zijn dat tijdens de drooglegging in de Haarlemmermeer is opgenomen (zie kaart).

⁴ Evers, J.H. The Haarlemmermeer Hoard, Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, 47, (1966) pag. 31-43.

⁵ Vin, J.P.A. van der, Schatvondst Huigsloot-Haarlemmermeer. De Beeldenaar (1993-3), pag. 392-396 en Streefkerk, M. Een nieuwe kijk op de Haarlemmermeer, Jaarboek voor Munt- en Penningkunde 82 (1995) pag. 1-18.

De grote vraag is natuurlijk hoe deze munten hier terecht zijn gekomen. Er zou sprake kunnen zijn van een zogenaamde spaarschat: een verzameling munten die door de eigenaar bewust zijn begraven (bijvoorbeeld in tijd van oorlog) met de bedoeling deze later weer op te graven. Omdat de Oude Rijn in dit gebied de noordelijke grens van het Romeinse rijk vormde en de Aa dus feitelijk buiten (noordelijk van) het

Romeinse Rijk viel, is dit echter niet zo waarschijnlijk.

Een andere mogelijkheid is dat de munten afkomstig zijn van een schip. Het schip kan de munten dan tijdens een storm of door een overval kwijt zijn geraakt. Het is ook mogelijk dat het schip vergaan is. Weliswaar zijn van het schip zelf geen resten gevonden, maar deze kunnen bij de drooglegging van de Haarlemmermeer geruimd zijn. Ook is het natuurlijk mogelijk dat resten van het schip nog steeds op een waterbodemp in de omgeving van de boerenbuurt of de Kaag liggen.

De vraag is dan wat een schip hier te zoeken had. Mogelijk is er sprake van een geldtransport tussen de Romeinse provincies Germania en Brittania. De meest gebruikelijke vaarroute tussen deze provincies zal zijn geweest over de (Oude) Rijn en dan de zee

over naar de Theems. Wellicht is het schip verdwaald in de monding van de Oude Rijn of overvallen door Germanen.

Evers en Van der Vin suggereren dat het een smokkelschip betrof dat probeerde controle van de Romeinse overheid (het fort Roomburg bij Leiden) te ontlopen. Het probleem met deze theorie is echter dat in de periode waaruit de munten afkomstig waren, het begin van de vijfde eeuw, het Romeinse rijk al aan het instorten was. Voor zover we weten was het fort Roomburg in die tijd al verlaten, dus noodzaak tot omvaren zal er dan niet zijn geweest. Dan het probleem van de waarde van het geld. Een totaal van de 12.389 koperen munten mag misschien het idee wekken van een grote waarde, maar het tegendeel is het geval. In een decreet van keizer

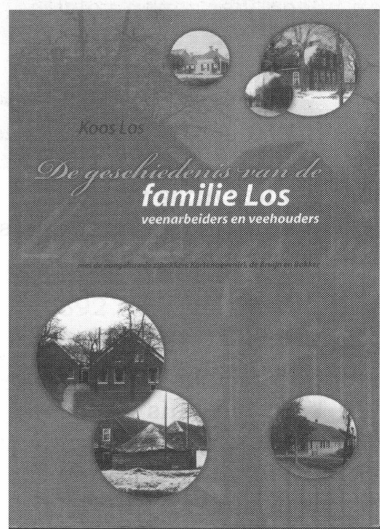
Valentianus III uit 445 wordt de koers van 7200 koperen munten gelijk gesteld aan slechts één solidus. Dit zou betekenen dat met de ruim 12.000 munten graan gekocht zou kunnen worden om 100 man soldaten gedurende 1 week te voeden. Kortom, een dergelijk klein bedrag lijkt de moeite van het transport niet waard te zijn. Misschien waren de gevonden 12.389 munten maar een deel van de lading van het schip dat bijvoorbeeld overboord is geslagen. Of, zoals al eerder vermeld, is het schip een stukje verderop gezonken en ligt er ergens op de bodem van de Ade of de Kagerplassen een nog veel grotere hoeveelheid munten op een gelukkige vinder te wachten.

Piet van der Plas

DE FAMILIES L O S EN D E G R A A F LEVEREN BEKENDE NEDERLANDERS !!

Regelmatig krijgen wij bij de Stichting Oud Alkemade de resultaten binnen van onderzoeken naar families met hun wortels in Alkemade. Dat leidt soms tot verrassende ontdekkingen.

De titel van het boek is: **De geschiedenis van de familie Los, veenarbeiders en veehouders**. De schrijver is Koos Los, wonende te Gouda. Van hem ontvingen we een boek met maar liefst 554 pagina's over de familie Los. En het is een interessant boek. Zijn onderzoek wijst uit dat leden van deze familie sinds het einde van de 16^e eeuw in de omgeving van Kalslagen en Leimuiden als veenarbeiders in de turfwinning werkzaam zijn.

De familie LOS op
554 pagina's

Tussen 1751 en 1755 verhuist Claas Teunisz. Los met zijn vrouw Trijntje Willemsdr. Koomen en hun zoontje Teunis vanuit Woubrugge naar Nieuwe Wetering. Vanaf 1761 begint Claas Los in Alkemade partijen veenland in de Veen-

derpolder te kopen om zelf te vervenen. De aldus verkregen turf verkoopt hij. Sindsdien is hij zelfstandig bouwman (boer) en veenman. Zoon Teunis Los trouwt in 1775 met Barbara Leliveld. Hun nakomelingen drukken hun stempel op het reilen en zeilen van de gemeente Alkemade in de komende eeuwen. Het besturen blijkt hen in het bloed te zitten. Sedert die tijd zit er in Alkemade altijd wel een

“Los” in de gemeenteraad, of in het kerk-, school- of polderbestuur.

Ook onder de nakomelingen van de andere takken van de familie Los bevinden zich tal van bestuurders. Bij latere generaties blijkt wel dat deze eigenschap nog steeds onverminderd aanwezig is. Koos Los heeft twee beroemde nazaten van het Alkemade echtpaar Teunis Los en Barbara Leliveld weten op te sporen: **prinses Mabel Wisse Smit (geboren Los)** en **(ex) minister van Staat Max van der Stoep**. Hoe de familiebetrekkingen precies in elkaar steken is te lezen in dit lijvige boekwerk.

Een ander interessant boek is van de hand van **Jan-Dik de Graaf: Graven in het verleden, een zoektocht naar de nakomelingen van Martinus de Graaf**.

Ook van deze schrijver hebben we enige tijd geleden de resultaten van een familie onderzoek mogen ontvangen.

In het boek wordt de familie de Graaf uit de doeken gedaan. Deze familie blijkt door onderlinge huwelijken zeer verstrengeld te zijn met de familie Los. Jan-Dik de Graaf doet zijn naam eer aan: hij graaft nog wat dieper en komt tot de conclusie dat ook **Wouter Bos** een nazaat van Teunis Los en Barbara Leliveld is. Hun dochter Trijntje Los trouwde namelijk in 1798 met Jacobus de Graaf, het gezin woont dan te Rijpwetering. De moeder van Wouter Bos, Neeltje de Graaf, is een rechtstreekse afstammeling van dit echtpaar.

Deze boeken zijn voor belangstellenden in te zien bij de Stichting Oud Alkemade.

Een historisch timmerbedrijf aan de Zwarte Weg

door Th. van der Poel

Het timmermansbedrijf van Jan Melman, waarvan sprake is in het voorgaande artikel ('Overzettelijke' strijd aan de Oude Ade, Alkmadders maart 2009), stond op een historische plek. Voor zover er gegevens bewaard zijn gebleven, stond op dit erf naast de boerderij 'Quackenbos' aan de Oude Ade al vóór 1600 een huis op 50 roeden grond. Er wordt geen hooiberg of stal bij genoemd. Een boerenwoning was het dus niet. Als timmerman, molenmaker en scheepmaker zouden in die kleine dorpsgemeenschap, ondanks de concurrentie van Rijpwetering, misschien het hoofd boven water kunen houden.

De eerste bewoners??

Volgens het kohier van het 'Hooftgelt' van Rijnland uit 1622 woonde naast de boerderij 'Quackenbos' (Kwakkenbos) het gezin van Jan Claasz en Marijtje Tijsdr met 11 kinderen. Jan was eigenaar van verschillende stukken land en hij zat er warmpjes bij, zo blijkt uit de boedelscheiding. In een akte uit 1663 kreeg het hele gezin als achternaam Quackenbos opgespeld, evenals de bewoner van de boerderij daarnaast. Een familienaam koos je in die dagen niet, die werd je opgelegd door de omgeving. Op die manier kon een achternaam spontaan veranderen. Het begrip 'officiële naamsverandering' kende men vóór 1811 niet. Zo kon het gebeuren dat vier van de zonen uit bovengenoemd gezin, Tijs, Pieter, Cornelis en Jan, onder een totaal andere naam in de boeken terechtkwamen, nl. als Tijs Jansz Crieckewerff, Pieter Jansz Waterstroom, Cornelis Jansz Clavervelt en Jan Jansz Kievitsvelt.

Het bedrijf van de firma Vrijburg aan de Zwarteweg

We mogen aannemen dat het huis aan de Oude Ade groot genoeg was om het gezin te kunnen herbergen. Dit is ook af te leiden uit het feit dat het pand hierna door twee gezinnen bewoond zou worden: Cornelis Clavervelt en Jan Kievitsvelt. Ook zij waren eige-

naars van land en zullen dan ook op een of andere manier het boerenbedrijf hebben uitgeoefend. Het is niet uitgesloten dat zij hun bedrijfsgebouwen in de Akkerslootpolder hadden, wat ook bij latere bewoners het geval was.

De familie 'Stooffie' alias van der Mij

Omstreeks 1650 was het huis eigendom van Willem Dircksz Stooff, ook wel Stooffie genoemd. Hij was geboortig van Roelofarendsveen en een zoon van Dirck Adriaansz Stooff en Adriaantje Willemsdr. Hun nakomelingen zouden later de familienaam Van der Mij gaan voeren. Het gezin telde drie kinderen, Dirck, Aagje en Neeltje. Dirck werd boer op het boerderijtje aan de overkant, terwijl Neeltje de timmermanswoning betrok. Of Willem Stoof en de vorige bewoners daadwerkelijk timmerman zijn geweest, is niet duidelijk. In elk geval heeft Willem ook een boerderij gerund in de Akkerslootpolder.

Familie Hogendorp

Op 12 januari 1682 trouwde Neeltje van der Mij met Claas Lourisz Hogendorp, telg uit een echt timmermansgeslacht. Hij was in 1654 geboren als zoon van Louris Cornelisz Hogendorp en Machtelt Cornelisdr van Leeuwen. Vader Louris was in Voorschoten geboren. Hij werd evenals zijn vader timmerman en scheepmaker en kocht de bestaande scheepswerf aan de Koppoel in Rijpwetering. Het echtpaar Neeltje en Claas Hogendorp kregen negen kinderen, waarvan alleen vier zonen volwassen zouden worden. Lourens, de oudste zoon, nam het bedrijf aan de Zwarteweg op 25 oktober 1718 over. Hij trouwde 16 mei 1713 met Marijtje Willemsdr van Wieringen. Als Lourens Hogendorp overlijdt is zijn zoontje Claas pas 2 ½ jaar oud. Marijtje van Wieringen hertrouwde met Wouter Arisz van der Meer uit Rijnsaterwoude. Op 4 juni 1743 nam Claas huis met houtloods en verder getimmerte voor 990 gulden van zijn moeder over.

Twee Generaties Melman*

Jan Jansz Melman (gedoopt op 12 mei 1748 te Rijpwetering) kocht op 27 juni 1781 het huis met loodsen voor 1000 gulden van Andries Franken. Jan was een zoon van Jan Michielsz Melman (geboren in Dattelen - Duitsland), de chirurgijn van Rijpwetering, en zijn vrouw Jannetje Cornelisdr Akerboom. Een echte doktersfamilie. Ook twee zonen, Gerrit en Pieter Melman waren Mr chirurgijn of 'heel- en vroedmeester'. Toch zou hier in Oud-Ade de bakermat liggen van een heus timmermansgeslacht. Jan Melman trouwde op 31 januari 1779 met Cornelia Lambertsdr Struive. Zij was geboren aan de Wijde Aa onder Woubrugge en een dochter van meelmoleenaar Lambert Struijff en Marijtje van der Leeuw. Zij

kregen tussen 1779 en 1800 elf kinderen. Twee van hun zonen, Cornelis en Dirk Melman, vertrokken naar Warmond. Cornelis was er eerst nog boer, maar omstreeks 1850 keerde hij terug naar de verwtrouwde bankschroef. De Melmansdam in Warmond is nog een stille getuige van het timmermans- en molenmakersbedrijf van Dirk Melman.

Jan Melman overleed 26 april 1825 te Oud-Ade. Het bedrijf werd voortgezet door zoon Jan, die in 1823 getrouwd was met de in Noorden geboren Mijntje (Willemijntje) Baak. Na zijn overlijden bleven Mijntje Baak en haar dochter Willemijntje (Wilhelmina) Melman in het huis wonen. Het timmerbedrijf werd waargenomen door Jan van der Hoorn, die met zijn gezin aan de Akkerslootkade woonde. Toen op 9 november 1872 ook Mijntje Baak was overleden, verhuisde Van der Hoorn naar de Zwarteweg.

Familie Vrijburg

Op 17 oktober 1887 overleed Jan van der Hoorn. In 1888 kocht Pieter Vrijburg het timmerbedrijf. Hij was een zoon van Simon Cornelisz Vrijburg en Wilhelmina Cornelisdr van Gent. Simon was timmerman aan het Zijleinde onder Warmond aan het

Piet Vrijburg en Margaretha Gieske met hun kinderen

Sweiland (nabij de huidige Kaagsociëteit). Nadat hij in 1892 weduwnaar was geworden woonde hij vanaf 31 mei 1893 tot zijn overlijden in 1895 in bij zijn zoon Piet. Deze trouwde op 22 augustus 1888 te

Haarlemmerliede met Margaretha Gieske, dochter van timmerman Jeroen Gieske.

Piet Vrijburg overleed 5 maart 1923, waarna het bedrijf werd voortgezet door zoon Roen (Hyronimus Simon Petrus) Vrijburg.

Het huis wordt nu bewoond door een achterkleinzoon van Piet Vrijburg met zijn gezin.

Foto's: familie Vrijburg

*Naschrift van de redactie:

De Nederlandse regering stelde in 1825 vast dat kinderen, die door het Armbestuur in een gemeente werden onderhouden naar de Kolonie der Maatschappij van Weldadigheid te Veenhuizen konden worden overgebracht. De regering zou dan verder de zorg dragen over het levensonderhoud en de opvoeding van deze kinderen.

Om te voorkomen dat deze kinderen er vandoor zouden gaan, werden ze uit voorzorg in verzekerde bewaring gesteld. De bevolking was het met deze maatregel niet altijd eens. Ook Jan Melman niet. Hij vraagt in onderstaande brief of één van de kinderen, de 14-jarige Kornelis Schutte, weer vrijgelaten mag worden. Hij wil hem als knecht in huis nemen.

Goede vrind Js. Heemskerk,

Wij hebbe gehoord alsdat Arme Kinderen op moeten koomen en wel voornamentlijk die van de Armen bedeed werden.

Het doet ons leet als dat zulks plaas moet hebben en als dat Kees Schutten daar ook onder is gereeken, ons dunk het onnoodig is want weij beslooten hebben de Jonge van stond af aan bij ons in hujs te neemen en hem kost en loon te bezorgen tot dat hij in staat is om zijn kost en Loon te verdienen.

Zoo is ons verzoek, om hem vrei te laten, daar kunt gij van op aan.

Zoo als weij U zegge door het schrijven en hoopen als dat U Lieden in ons verzoek Gelieft te bewillige en hem niet aan te geeven.

Verder Gegroet van U. Ed. Dienaar Jan Melman Junior.

Per order mijn Vader en Moeder,

Oud Aa, Den 25 April 1825

De brief is dus geschreven daags vóór het overlijden van Jan Melman Sr.!

SCHENKINGEN

aan de Stichting Oud Alkemade

Asbak en boekje
Klossen voor kousen te stoppen en
Borduurwerk Fazant
Booromslag, foto- en filmmateriaal
en linnenbak
Boekjes Tuin van Holland en
Waarborginstituut
Plakboek Plattelandsvrouwen
Warmwaterkruik

H.J. Schouten
mv. B. Stork
J. Reehoorn
Th. Meijer
fam. Deen
mv. L. Schoo

Stola van ordebewaarder, Gods-
lampje en catechismus
Kaart en bestekvoorwaarden van
Prov. Waterstaat Z.H.
Tekenboeken en boek costuumnaaien
Foto onbekende personen+boerderij
Vruchtenpers pastoor Kwakman
Kerkelijke artikelen, w.o. kruisbeeld
Wasstamper en stekelsteker
Inrichting donkere kamer voor fotowerk

G. van der Meer
fam. Huigsloot
mv. T. Lek
M.L. van Ruiten
mv. Van Zeil
mv. V.d.Willik
L. van Hameren
mv. M. v. d. Meijs

Onderstaand gedicht is gevonden tussen de papieren van een overleden ex-hospita, die in de jaren 60 van de vorige eeuw vaak leraren en politiemensen in de kost had, in afwachting van een woning in Alkemade. Wellicht heeft zij het gedicht gekregen van een jonge diender, die bij haar op kamers lag.

DE JONGE DIENDER

Een jonge diender reed per fiets
Plichtmatig langs de straat
Soms zag hij wat, soms zag hij niets,
maar altijd keek hij kwaad.
Hij gluurde links,
hij gluurde rechts,
zoals een agent dat doet.
Een aardig meisje keek hem aan.
Dat vond hij minder goed.

Zij knipte met haar linkeroog
en zoende in de lucht.
Zij knipte met haar rechteroog
en daarna klonk een zucht.
Zij gluurde links,
zij gluurde rechts.
Agentje, sprak zij toen
stap even van je fiets
dan geef ik jou een zoen.

De diender stapte van zijn fiets
en bleef beteuterd staan.
Maar daar die grap hem niet beviel,
sprak hij haar ernstig aan.
Hij gluurde links,
hij gluurde rechts.
Zijn gummistok gereed.
Maar voor hij er bedacht op was,
had hij die zoen al beet.

De diender deed van woede raar
en riep, dat dit niet mocht.
Juffrouw, u hebt een ambtenaar
in functie omgekocht.
Hij gluurde links,
hij gluurde rechts.
Juffrouw, dat gaat niet zo
kom mee, ik neem u in arrest.
U gaat naar het bureau.

De commissaris was al oud
en dus een wijze man.
Eerst keek hij naar die lieve meid
en toen die diender an.
Hij gluurde links,
hij gluurde rechts.
En na een zachte kuch
sprak hij: Agent, je bent een eerlijk man,
geef haar die zoen terug.

WAT HERINNERT NOG AAN DE VEILING E.M.M.?

Het gemeentebestuur van Katwijk (gemeentenaam na fusie tussen Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg) heeft besloten voor de straatnamen in het nieuwbouwproject op het oude Flora veilingterrein te kiezen voor veilingbegrippen.

Een binnengekomen voorstel om de namen te gebruiken van voormalige voorzitters van de bloemenveiling is afgewezen, omdat 'dat minder gangbaar is en een keuzeprobleem kan geven, gelet op het aantal personen dat voorzitter is geweest'.

De 390 nieuwe woningen komen te staan aan de Keurmeesterhof, Veilingmeesterhof, Inkoperhof, Principaalhof, Kwekersstraat, Tribunepad en Verdeelstraat. Ook de paden hebben een naam gekregen: Fustpad, Aanbodpad en Afslagpad. Het college stelt: *Deze namen geven zo duidelijk de historie van dit terrein weer.*

Als je dit in de krant leest en vergelijkt met de naamgeving op het voormalig veilingterrein van de E.M.M. in Roelofarendsveen - in de wijk De Bloemen - dan valt op dat ons gemeentebestuur daar heel anders mee is omgegaan. De hier gekozen straatnamen herinneren geheel niet aan het veilingactiviteiten die op deze lokatie hebben plaats gehad. Een gemiste kans.

Zelfs is nog niet te merken of ons gemeentebestuur iets gedaan heeft met de suggestie - in de klankbordgroep geuit - om aan de Bloemenveiling Aalsmeer te vragen bij de twee ingangen van de wijk een kunstwerk te plaatsen dat herinnert aan de veiling E.M.M.

Maar wat niet is, kan nog komen.

De groeten uit ROELOFARENDSEVEEN